

Ludmila Freiová - Kar

Vůbec se nezměnila!

Je stále stejná, taková, jakou si ji pamatuji. Kdy jsem ji viděl naposled? Ano, ano. Tenkrát...

Časné srpnové jitro na pláži, od vody studí podzim. Přibíhá se smíchem jako pokaždé, ale tentokrát v něm nejiskří, tentokrát je zamžen slzami.

"Mám rýmu," říká jako na omluvu, utře si nos a znenadání mě obejmě. "Přijedeš brzy?"

Krčím rameny, vymaňuji se z jejích paží, odtahuji tvář od jejího mokrého nosu. "Asi zas o prázdninách."

"Až v létě? Za deset měsíců!" Má tenký, zklamaný hlásek, jaký neznám. Jaký se mi nelíbí.

Směji se. "Přijedu, a ty nebudeš vědět, že tu jsem."

"To ani za mnou nepřijdeš?" Tváří se, jako by to brala vážně. "Proč?"

"Protože tě nepoznám! Vyrosteš. Bude z tebe slečna," provokuji. Chci, aby se smála.

Nesměje se. "Ty nevyrosteš?"

"Holky rostou rychleji." Už mě ty řeči nebaví. Co je tohle za loučení? A ona... Co se jí stalo? Najednou je jiná.

"Nevyrostu," prohlásí. "Zůstanu, jaká jsem teď. Abys mě poznal."

Směje se, konečně! Oba se smějeme.

Od silnice se ozve klakson. Rychle shazuji její ruce se svého krku a mávnu k autu, že už běžím. Ne, nejsem tak poslušný. Jen chci mít to divné loučení co nejdřív za sebou. Cíkal jsem, že si dáme malý závod ke břehu, vyměníme si pár mušliček, řekneme si ahoj a bude to. A ona zatím... A už zas brečí.

"Přijedeš určitě?" Ohlédne se k silnici a jako dospělá mi podá ruku. "Určitě, Karlíčku?"

"Určitě, Karlíčko." Zasměji se, zdobnělinky pokládám za vtip, vždycky jsme si přece říkali jen Kar. "Tak ahoj, Kar!"

Konečně pouští mou ruku. "Na shledanou, Kar."

Rozbíhám se k autu.

"Budu na tebe čekat!" slyším za sebou, "přijed' určitě, Kar!"

U silnice teniskou rozmažu srdce nakreslené do písku. Jsou v něm dvě ozdobná K a mezi nimi křížek. Takových srdíček bylo po pláži plno celé léto, smáli jsme se jim a mazali je... Otáčím se a zvedám ruku. Karla stojí jako sirotek. Nezamává.

Vzpomínka. Živá, přesná. Doslovná.

Snad proto, že její atmosféra splývá s dneškem, je opět konec srpna a ranní slunce natahuje stíny oblázků do dlouhých čar. Počmáraná pláž, říkávala Karlíčka a smála se, až jí poskakovala modrá stuha nad týlem.

Jak jsem se dal zaskočit podobnostmi! Vždyť to není možné. Od onoho jitra, kdy jsem ji viděl naposled, uplynulo... Kolik? Dvacet lét? Skoro dvacet, tehdy nám bylo jedenáct. A tohle bosé děvčátko s mašlí ve vlasech je... Karlina dcera? Možná. A možná ne. Má zdánlivě přesná vzpomínka je pseudopaměť, nemohl jsem si ji tak dokonale vybavit, po tolika letech zapomnění.

Přesto od ní nedokážu odtrhnout pohled. Jak se vzdaluje se švihadlem, každý její pohyb se mi zdá okamžik od okamžiku povědomější. Jako by se vrátil čas, chce se mi zavolat: Kar! Neutíkej! Počkej na mě, Kar. Kar!

Je to příjemná vzpomínka, přestože má stín. Nedodržel jsem slovo. Příští léto jsem strávil na jiné pláži u jiného moře a na milou Kar jsem zapomněl.

Dívám se, jak děvčátko skáče, a dnešek znovu splývá s minulostí. Vrat' se, myslím si, pojd' sem, ať si tě prohlédnu zblízka. Uvidím, že jsi cizí, docela jiné dítě, a bude po fantazírování.

Jako by mě slyšela, náhle se zastaví. Obrátí se. Pomalu roztočí švihadlo, oba konce v jedné ruce, metá si je pod nohy a přeskakuje... Občas vzhledne směrem ke mně. Zpomalí. Dělí nás asi dvacet kroků. Váhá. Opravdu, jako by z oka vypadla mé dávné stejnojmenné kamarádce, na kterou jsem nepochopitelně na tak dlouho zapomněl. Usměji se.

Oči se jí rozšíří, tvář zaplaví temná červeň.

"Kar!" V běhu odhodí švihadlo a vrhne se mi do náruče. "Kar!"

Tentokrát se neodtahuji. V rozpacích, s pocitem, že sním nebo se propadám do šílenství, ji zdvihnu. Je lehounká jako vánek, je neskutečná, je přelud, ale cítím její paže za krkem a její tvář na své tváři.

"Kar, konečně!" Vzlyká a směje se, poznávám ten smích, jiskří štěstím. "Tak dlouho jsi mě nechal čekat."

V hlavě mi zvoní alarm, pozor, nebezpečí! Držíš v náručí jen vzpomínku, jen starou výčitku svědomí, je to past, vzpamatuj se! Ale moje ruka hladí hubené ramínko, pevné a teplé a slyším se šeptat: "Kar, odpusť, Kar. Moc se zlobíš?"

Cítím, jak vrtí hlavou. "Ne," řekne, v hlase ještě malý zbytek smíchu, "i když... i když už je pozdě."

"Nikdy není pozdě," odpovím automaticky, aniž vím, co to její pozdě znamená. Postavím ji do písku a skloním se k ní. Jak je malinká!

"Myslíš?" Zakloní hlavu a dívá se mi do očí.

Uhnu, její pohled pálí. Vezmu ji za ruku. "Pojd', oslavíme setkání. Kde tu mají nejlepší zmrzlinu?" Alarm vyzvání, ale nevšímám si ho. Je mi dobře.

Vede mě mezi slunečníky k cukrárně, hostí je málo, právě otevřeli.

Kar se vyhoupne do křesla, zády k balustrádě.

"Odtud nebudeš mít výhled," namítnu.

"Moře znám. Teď se budu dívat na tebe. Protože..."

"Protože mě neznáš?" Směji se, ale ona zůstává vážná.

"Vím, že jsi Kar. Že jsi ten, s kterým jsem si jedno léto denně hrála na pláži. Ale neznám tě. Jsi jiný."

Má pravdu a teprve teď si plně, s údivem uvědomuji, že ona se nezměnila!

V rozpacích objednávám zmrzlinu.

"Jahodovou!" zasměje se Kar a lehce se dotkne mé ruky. "Ty si to pamatuješ! Ty si pamatuješ, že mám nejradši jahodovou!"

Nepamatuji. Ale kývám, nač jí kazit radost.

"Co ty si o mně pamatuješ?" Náhradní otázka. Jenže na něco se musím zeptat, abych oddálil to podstatné.

"Všechno. Každý den byl jiný, pokaždé se stalo něco zvláštního, jednou jsme chytili kraba, jindy jsi uklouzl a bránil ses, když jsem ti *vázala* kotník..."

Vnímám její vzpomínku, svůj krvácející kotník a její ušmudlaný kapesník.

"I ty si pamatuješ," řekne. "Tak proč jsi nepřišel? Proč jsi už nikdy nepřišel?" Nezní v tom výčitka. Jen smutek.

"Nikdy?" namítám. "Jsem tu teď."

"Pozdě."

Už podruhé od ní slyším to slovo. Pozdě. Na co je pozdě? Ani tohle však není ta pravá otázka. Vzchopím se:

"Jak to, že... že pro tebe neodplynul žádný čas?" Může mi vůbec odpovědět? Snad neví...

Ví. "Zadržela jsem ho," vysloví důrazně, "ze strachu, že vyrostu a ty mě za rok nepoznáš. Moc jsem chtěla, abys mě poznal."

"Byl bych tě poznal." Opravdu bych ji byl poznal? I dospělou? Nejsem si jist.

Kývne. "Ano, bylo to ode mne hloupé. Kdybys nebyl poznal ty mne, byla bych poznala já tebe. I teď jsem tě poznala. Ale tehdy... Neumíš si představit, jak jsem se bála. Ale čas i pro mne plynul. A plynul pomalu, připadá mi, že jsem čekala stovky let."

Nevím co říci. Mně čas odplynul rychle, roky letěly bez zastavení, škola, studium, výzkum, všechno jakoby v běhu. A ona zadržela čas!

"Jak jsi to dokázala?"

"Tak. Chtěla jsem zůstat stejná. Na nic jiného jsem nemyslela, jen jsem chtěla. Celý rok po tvém odjezdu. A pak ještě jeden rok. Neměla jsem tvou adresu..."

"A potom?"

"Když mi bylo čtrnáct, začaly mě zkoumat kdejaké kapacity. Nakonec to vzdaly. Vlastně jsem mohla být ráda. Od malička jsem hrála dětské role ve filmu, však víš. Říkali, že s tím skončím, až vyrostu... Kdo ví, možná že by se s mým růstem přece jen bylo něco dalo dělat, jen kdybych byla chtěla. Nechtěla jsem. Nestálo za to pokusit se dospět kvůli někomu jinému."

"Ani kvůli sobě ses nechtěla pokusit?"

Vrtí hlavou. "Měla jsem strach. Že bych se... neubráníla. Že bych se snad i vdala. Že bych žila vedle někoho... Že bych vychovávala jeho děti..."

"Co by na tom bylo špatného? Takový je život. Normální lidský život. Co jiného jsi mohla chtít?"

Chvilí se dívá do poháru, v němž taje jahodová zmrzlina. Pak zvedne hlavu a řekne plaše: "Tebe."

Klopím oči. Ani z mého poháru nebylo. Beru lžičku a míchám vlažnou čokoládu, v níž se změnila zmrzlina. Nevím, jak se chovat, co dělat, jak odpovědět. Kar je dítě, droboučká jedenáctiletá holčička. Která mi právě vyznala lásku.

"Před chvílí jsi řekl, že nikdy není pozdě." Možná mi chce pomoci z rozpaků, ale tím hlouběji do nich padám.

"Kar," řeknu a nevím co dál. Dívám se do dětské tváře.

Zesmutní. "Vidíš ve mně dítě. A přitom... Ve skutečnosti je mi už skoro třicet."

"Ve skutečnosti..." Snažím se pochopit. "V jaké skutečnosti?" Zastydím se, málem jsem začal s přednáškou o subjektivním a objektivním čase, o fázích psychofyzického vývoje a o hormonech, ovšem, jedenáctiletá děvčátka nemají chuť se vdávat, leda snad hrát si na lásku s kamarádem... Je mi jí líto. Kdybych byl tenkrát dodržel slovo a znovu přijel, nejspíš by pak i ona zapomněla... Ne, takhle ne. Proč se mám cítit vinen? Je to vývojová porucha a byla by nastala v každém případě. Nikdo nemůže jen vůlí ovlivnit své dospívání. Své stárnutí.

"Není jen jedna skutečnost?" zeptá se. "Jedna jediná skutečná skutečnost? Protože mých jedenáct let... To není skutečnost."

Jak jí vysvětlit, že se mýlí? Nemám odvahy, cítím, že to nechce slyšet. Připadá si dospělá a v jistém smyslu i je. Má vzdělání, má zaměstnání. Je svéprávná. Přesto však...

"Kar, odpusť mi," říkám místo všech výkladů a snad to myslím upřímně. Ze svého hlediska, ve své skutečnosti má právo se na mne hněvat.

"Mám ti odpustit?" diví se. "Nikdy mě nenapadlo, že bych... Ne. Stále jsem jenom čekala. Každý

rok trávím léto na téhle pláži a hraju si na dítě. Každé léto. Dodnes." Chvilí ťuká lžičkou do skla, pak vypije, co zbylo ze zmrzliny. Nechává mi čas.

Dlouho mlčíme. Chápu i nechápu, co ode mne chce. Přece jen jí budu muset vyložit...

Ztěžka se odhodlávám, nijak nejsem vybaven pro tuhle nečekanou roli.

"Nevím, jak ti to říct, Kar," začínám konečně, "ale..."

Očima pátrá v mé tváři a není to dětský pohled. Umlčuje mě. Je v něm žár i něha milující ženy. A náhle mi vzpomínka přivane okamžik našeho dávného loučení a vidím týž pohled... Jen jsem mu tenkrát nerozuměl.

Cítím, jak mi těžknou víčka, mrkám a odvracím se.

"Říkals, že nikdy není pozdě," připomene mi jemně. "A když jsem dokázala čas zadržet, třeba ho teď dokážu přimět, aby se znovu rozeběhl. Možná i rychleji, abys nemusel moc dlouho čekat." Usměje se. "Počkal bys?"

Kývnu, nic jiného neumím udělat. Můj rozum se zamžil, obluzen, podmaněn. Jak je možné dát se takhle znásilnit dítětem? A znovu je tu vzpomínka, znám přece ten stav, zažil jsem ho kdysi dávno, snad jen polovědomě... Proto jsem porušil slib? Proto jsem se celá léta vyhýbal této pláži? Proto jsem zapomněl? Kousek po kousku si vybavuji ty zvláštní prázdniny... Nikdy jsem se v dětství nepřátelil s děvčátky, Karla byla jediná výjimka. Nebyli snad tehdy na pláži žádní chlapci? -Byli! Plno jich tam bylo a často mě volali a často se mi smáli a kreslili srdíčka... Denně večer jsem si umiňoval: Zítřka se na Kar ani nepodívám. Kluci jsou stokrát lepší! Ale sotva jsem ji zahlédl, nebylo úniku. I dnes mě přitáhla, po dvaceti letech... A zaléhá mě temný stín děsu, že by to mohla dokázat, že by ji opět poslechl čas.

Moje kývnutí jí stačí. Sveze se z křesílka a vyběhne před cukrárnu. Zaplatím a vyjdu za ní. Chytí mě za ruku a mlčky jdeme nahoru k silnici. K mému autu.

Dvorně jí otevřu, ale nenastoupí.

"Ne," odmítne vážně. "Jen mi dej adresu. Pokusím se. Pak ti napíšu." Nepochybuje. Je si jista, že budu čekat.

Podám ji vizitku s adresou výzkumného ústavu. "To kdybych se mezitím přestěhoval. Oni budou vědět, kam za mnou tvé psaní poslat. A tvoje adresa?"

Vrtí hlavou. "Ne. Možná bys mě chtěl vidět... To by nebylo dobře. Až se příště sejdem, budu i navenek dospělá žena. Nebo..."

"Nebo?"

"Nebo se nesejdeme. V každém případě ti dám vědět. Nejpozději za pět let."

Ten den zapadl do nevědomí, stejně dokonale jako ono dávné léto. Teprve po několika letech jsem si vzpomněl, při otvírání tlusté obálky s razítkem horského sanatoria.

Roztřásl se mi ruce.

V obálce byly dva složené listy, balíček fotografií a další zalepená obálka. Dopis.

Drahý Kar, 26. srpna 1987

konečně rostu! Po dlouhých měsících soustředění a námahy jsem dnes o centimetr vyšší. A tak ti začínám psát dopis — deník, dopis — dokument, abys mohl aspoň dodatečně prožít moji naději, že se mi podaří napravit svou dětskou pošetilost. Jsem šťastná, že mám i teď tolik síly, abych si podrobila čas.

26. srpna 1988

Rok odplynul, drahý Kar, druhý z pěti předpokládaných, první úspěšný. Dnes měřím přesně 120 centimetrů. Nepodepsala jsem smlouvu na další film, už bych ho nemohla dokončit jako dětská hvězda. Přijala jsem místo pomocné maskérky. Mé dny jsou plné naděje.

26. srpna 1989

Růst se zrychluje. Nabídl mi roli studentky. V obchodech už mi prodavači vykají. Myslím, že to nebude trvat ani celých pět let... Moc se těším, Kar!

26. srpna 1990

Dnes ti píšu plna úzkosti, můj drahý. Od našeho setkání uplynuly čtyři roky. Doufala jsem, že v tento výroční den dokončím dopis a pozvu tě na naši pláž, abych se ti představila jako dospělá žena. Ale něco se pokazilo. Snažím se, zoufale se už nějaký čas snažím zbrzdit svůj růst. Marně. Včera jsem měřila 175 centimetrů a to by byla ideální výška. Jenže dnes mám 176. I když už nechci, i když se bráním, roštu dál. A také tloustnu. Dieta nepomáhá. Lékaři mi navrhli sanatorium, snad se s tím dá něco udělat do příštího výročí.

1. ledna 1991

Můj drahý Kar, bohužel... Mé úsilí nikam nevede a ani lékaři si nevědí rady. Jsem tak slabá, že se už několik týdnů mohu pohybovat jen na invalidním vozíku. Přestal mi pracovat žaludek, dostávám umělou výživu. Nevím, o kolik centimetrů jsem v poslední době vyrostla, o kolik kilogramů jsem těžší. Den ode dne je to horší a už jsem ztratila naději. Nenapíšu ti v den pátého výročí, nepozvu tě na pláž, nesetkáme se. Odpusť, že jsem tě zklamala. Jistě mi nebudeš nic vyčítat, když víš, že jsem se aspoň pokusila. Vzpomínej v dobrém na tu, která tě skoro čtvrt století věrně milovala. Která tě bude milovat i těch pár dnů, jež jí ještě zbývají.

Tvoje Kar

Milovala mě? Ne. To nebyla láska, ale nemoc, jako mnoho, mnoho takzvaných věrných lásek. Utkvělá představa. Posedlost. Co mohla dokázat svou zbytnělou vůlí, kdyby se nebyla upnula na tu jedinou věc, ovládnout vlastní biologický čas! A také lidi, připomněl jsem si, lidi, na kterých jí záleželo. Které chtěla mít pro sebe. Vlastnit je.

Jsem nespravedlivý? Obviňuji Kar, abych se sám nemusel cítit vinen? Na ovládání druhých jistě nemyslíla, působila na ně neuvědoměle, vždyť to bylo dítě!

Sám ze sebe zmaten jsem odsunul dopis a rozevřel volný list. Parte. Datum skonu 26. srpna 1991, před deseti dny. Pohřeb... přede dvěma dny. Další list, podepsaný klikyhákem. Letěl jsem po řádcích, neobvyklý případ..., růstová a hormonální porucha, kterou se nepodařilo..., pacientka si přála, abychom vám poslali přiložený dopis v den jejího pohřbu. Tímto plníme její poslední přání.

Oddychl jsem si, vděčný té podivné bytosti, že mě ušetřila rozpaků nad tím, zda jít, nebo nejít na pohřeb. A... že zemřela. Že její snaha neměla úspěch. Co bych si počal, kdyby se jí to podařilo? Byla to trapná vděčnost a zastyděl jsem se. Místo abych ji litoval, jsem rád, že nežije. Rád. Ctil jsem, jak se sám před sebou červenám.

Z rozpaků jsem sáhl po svazečku fotografií. Na první se smála malá Kar, jak jsem ji znal, jak jsem si ji po letech znovu vybavil v paměti. Pak snímky z filmů. Kar v rozedraných šatech jako malá žebráčka, v bílých volancích u klavíru jako zázračná virtuoska, povyroslé děvčátko na výletě, dívka asi patnáctiletá nad knihou a dál a dál, nakonec rozložitě stvoření s očima zalitýma tukem a s matným pokusem o úsměv.

Shrnul jsem všechno zpět do úřední obálky, jen smuteční oznámení jsem strčil do kapsy, pro případ, že by mě napadlo poslat kondolenci Karlině matce.

Do pozdního odpoledne jsem se pak nedokázal soustředit, všechna práce zůstala nehotová.

Je to nepřístojný pocit, říkal jsem si, ale jsem rád. Všechny případné nesnáze jsou zažehnány. I ona je tím ušetřena zklamání... Ale necítil jsem radost, jen úlevu. A jakési pozdní, dodatečně leknutí, jako když se člověk o vlas vyhne pádu pod kola.

Večer jsem se asi tvářil trochu sklesle, protože se mě žena hned na prahu zeptala, co se stalo.

Mávl jsem rukou a ukázal jí parte, jako omluvu pro své rozladění.

"Kdo je to?" zeptala se.

"Kamarádka z dětství."

"Nikdys mi o ní nevyprávěl."

Pokrčil jsem rameny. "Je to tak dávno! Zapomněl jsem na ni." Parte jsem hodil do koše na odpadky, snad abych to zapomenutí potvrdil. Nebo... Nebo abych je tím symbolickým - magickým? - gestem přivolal? I teď mě Kar poutá, uvědomil jsem si, nutí mě myslet jinak než dřív. Jinak, než chci. Proč? Po zádech mi přeběhlo zamrazení úzkosti, ale slovo předtucha jsem v duchu škrtl dřív, než jsem si je pomyslil.

Ubohá Kar, obětovala ses iluzi, jen proto, že jsem ti nedokázal odporovat. Tvým neštěstím byla moje slabost. Kolik odpovědnosti nesu za tvou smrt?

Přesto jsem necítil výčitky svědomí. A nic jiného jsem si nepřál, jen zapomenout.

Syn vytáhl parte z koše, složil z něho šipku a pustil ji oknem do zahrady.

"Ta letí!" vykřikl nadšeně. Pak se zarazil. "Vítr se obrátil," řekl s údivem a ohlédl se. Kolem jeho hlavy proletěla šipka zpět do pokoje. Narazila mi do prsou a snesla se k mým nohám. Zvedl jsem ji a nerozhodně položil na stůl, bodnutí jejího hrotu jsem cítil i přes košili. Trapná náhoda. Nebo?

Nevím. Nevím.